

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Trondheim, 09.05.2025

Deres ref.:
202504733

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2025/9085

Saksbehandler:
Sara Brækhus Zambon

Høringsuttalelse av melding og forslag til konsekvensutredningsprogram, nye Aunfoss kraftverk, Grong kommune

Vi viser til høring av melding med forslag til utredningsprogram for nye Aunfoss kraftverk i Namsenvassdraget i Grong kommune, sendt 14. mars 2025.

Formålet med meldingen er å belyse hvilke konsekvenser tiltakene kan få for miljø, naturressurser og samfunn, og hva det bør tas hensyn til under den videre planleggingen. Miljødirektoratet begrenser sine innspill til det som direkte påvirker vannføring og andre miljøforhold på anadrom strekning, og tar ikke stilling til tekniske eller økonomiske aspekter av de foreslåtte alternativene.

Høringsuttalelsen er utarbeidet i samarbeid med Statsforvalteren i Trøndelag.

Bakgrunn for saken

Norges energi- og vassdragsdirektorat (NVE) har mottatt melding fra NTE Energi AS om bygging av Nye Aunfoss Kraftverk i Grong kommune i Trøndelag fylke. Dagens Aunfoss kraftverk er etablert konsesjonsfritt og ble satt i drift i 1959. Det er ett av totalt åtte kraftverk som NTE eier og drifter i Namsenvassdraget.

NTE har fremlagt forslag om et opprustnings- og utviklingsprosjekt (O/U-prosjekt), som vil øke den midlere årlige produksjon fra ca. 200 GWh til 300 GWh. Slukeevnen er foreslått økt fra dagens 130 m³/s til 270 m³/s med to kaplan-aggregat, og med en fullastytelse på 34 MW. Den nye kraftstasjon er foreslått plassert på omtrentlig samme plass som den gamle på sørsiden av elven. Videre er det lagt opp til ulike alternativer hvor man enten, eller i en kombinasjon, gjenbruker og oppgraderer eksisterende stasjon med nye eller modifiserte aggregater. Alternativene står også mellom enten å bruke gammel avløpstunnel og utløpspunkt, eller bore ny avløpstunnel med utløp ca. 150 meter lengre nedstrøms eksisterende utløp. Alle alternativene vurderes opp imot nullalternativet som er en rehabilitering av eksisterende kraftverk med 130 m³/s slukeevne. Flere argumenter er fremstilt både for og imot komplett utfasing eller gjenbruk av gammel utløpstunnel.

De tre artene i Namsen av størst forvaltningsmessig interesse er laks, småblank og elvemusling. I Lakseregisteret¹ er anadrom strekning i Namsen registrert opp til dammen ved Aunfoss. Namsenvassdraget er et nasjonalt laksevassdrag (NLV), hvilket er en forvaltningsordning som har til hensikt å gi de viktigste laksebestandene i Norge en særlig beskyttelse og prioritet. I St.prp.nr 32 (2006-2007)² framgår det blant annet at "Situasjonen for villaksen innebærer at leveområdene i vassdragene ikke bør reduseres, men snarere øke i utbredelse. Dette betyr at eksisterende leveområder som er i god forfatning må sikres, og at leveområder som ikke er optimale for produksjon av villaks bør restaureres".

Elvemuslingen er på nasjonalt nivå registrert som sårbar på Norsk rødliste³ og er gjennom et parasittisk forhold avhengig av enten laks eller ørret for å opprettholde rekrutteringen. I Elvemuslingbasen⁴ fremgår det at kunnskapsgrunnlaget for elvemuslingens utbredelse og tilstandstatus ovenfor Øvre Fiskumfoss er svært begrenset.

Småblanken er Norges eneste rent elvelevende laksebestand og har en utbredelse fra Nedre Fiskumfoss og opp til Namskroken. Namsen har en naturlig anadrom strekning opp til Nedre Fiskumfoss, men med etableringen av laksetrapper i både Nedre og Øvre Fiskumfoss er den anadrome strekningen forlenget med ca. 10 km opp til Aunfoss. Denne strekningen er ofte omtalt som "hybridsonen", hvor både anadrom laks og småblank i dag er representert. Småblanken nedenfor Aunfoss er en egen genetisk underbestand som er hindret å vandre oppstrøms. Den er derfor avhengig av og styrt av enveis genflyt fra øvre til nedre områder når vannføringen i Aunfoss muliggjør det (overløp >130 m³/s eller på minstevannføring i sommerhalvåret). Etter åpningen av fisketrappene har anadrom laks utkonkurrert småblanken eller de har delvis hybridisert med hverandre. Bestanden vurderes derfor i dag som ikke selvreproduserende og vil i overskuelig fremtid bli funksjonelt utryddet.⁵

Det er i dag vilkår om 1 m³/s minstevannføring sommerstid på strekningen mellom Aunfoss-dammen og kraftverkets utløp.

Miljødirektoratets vurdering

Forslaget om utfasing av gammelt utløpspunkt til fordel for nytt, vil avkorte den eksisterende anadrome strekningen med ca. 150 meter. I St.prp.nr 32 (2006-2007) framgår det at nasjonale laksevassdrag er underlagt et beskyttelsesregime (tabell 6.1) hvor tiltak i forbindelse med vassdragsregulering ikke kan gjennomføres når tiltaket "fører til endring av naturlig vannføring, vanntemperatur, vannkvalitet eller vandringsforhold på lakseførende strekning som er av nevneverdig negativ betydning for laksen." Det er uklart om den berørte elvestrekningen har egnede gyte- og oppvekstforhold for laks. Derfor er det Miljødirektoratets vurdering at det bør gjennomføres en fysisk habitatkartlegging av den berørte strekningen fra Aunfossdammen og ned til det nye foreslåtte kraftutløp.

En økning i slukeevne fra 130 m³/s til 270 m³/s vil resultere i en reduksjon av overløpet i Aunfoss. Dette vil tidsvis gi konsekvenser for vannføring og vanndekt areal mellom Aunfoss og kraftverkets

¹ <https://lakseregisteret.statsforvalteren.no/visElv.aspx?vassdrag=Namsen&id=139.Z>

² St.prp. nr. 32 (2006-2007) - regjeringen.no

³ <https://lister.artsdatabanken.no/rodlisterforarter/2021/16719>

⁴ <http://fmtl.gislink.no/elvemusling/faktaark.php?ID=17030002>

⁵ Sundt-Hansen, L. E., Berg, O.K., Davidsen, J.G., Eikås L., Heggberget, T.G., Hellen, B.A., Kambestad, M., Karlsson, J., Rønning, L., Sægrov, H. & Ulvan, E.M. 2020. Fiskebiologiske undersøkelser i Øvre Namsen. Samlerapport fra undersøkelser i perioden 2014-2019. NINA Rapport 1551. Norsk institutt for naturforskning.

utløpspunkt. Vi foreslår at det gjennomføres beregninger og beskrivelser av hvordan den forventede vannføringen på den berørte strekningen vil bli gjennom året og hvordan det vil påvirke vanndekt areal og habitattyper. Her må dagens drift med en slukeevne på 130 m³/s (nullalternativ) ses opp imot den foreslåtte slukeevne til 270 m³/s (alternativ 1a).

Den forvaltningsmessige viktighet av småblankens nedvandring og Aunfossens aktuelle nedvandringmuligheter er et tema som senere skal vurderes av forvaltningen. I første omgang bør det vurderes hvordan nedvandringmulighetene påvirkes med økt slukeevne og kartlegge hvilke tiltak som kan iverksettes for eventuelt å sikre fortsatt nedvandring.

Grunnet et svært begrenset kunnskapsgrunnlag anbefaler vi at det som minimum gjennomføres en fysisk kartlegging av elvemusling på den berørte strekningen fra Aunfoss og ned til det nye foreslåtte kraftverksutløp.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Raoul Bierach
seksjonsleder

Sara Brækhus Zambon
seniorrådgiver

Kopi til:

STATSFORVALTEREN I TRØNDELAG

Postboks 2600

7734

STEINKJER